

**ДО
СЪДИЙСКАТА КОЛЕГИЯ
НА ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ**

**ЧРЕЗ
ДИРЕКЦИЯ
МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ**

ДОКЛАД

**от Мариета Неделчева – изпълняваща функциите
Председател на Специализирания наказателен съд**

Със Заповед №ВСС-5634 от 17.05.2018 г. на Представяващия ВСС – Г-н Боян Магдалинчев и въз основа Решение закрепено в Протокол №15 от заседанието на Съдийската колегия на ВСС от 15.05.2018 г., бях командирована за участие в събитието – Трети ден срещу безнаказаността на геноцида, престъпленията против човечеството и военни престъпления на 23.05.2018 г. и 24-та среща на Мрежата за разследване и наказателно преследване на престъпленията против човечеството, геноцид и военни престъпления за периода 24-25.05.2018 г. в гр.Хага, Кралство Нидерландия. За посочения период участвах в тази среща в качеството си на контактна точка по въпросите на престъпленията срещу човечеството, военните престъпления и геноцид в Националната координационна система на България в Евроджъст.

Сутринта на 23.05.2018 г. бе проведена среща в Министерство на правосъдието на Кралство Нидерландия с Г-жа Катрин Марчи-Уел – ръководител на Международният, независим и безпристрастен Механизъм за разследване на лица отговорни за най-сериозните престъпления съгласно международното право извършени в Сирийската Арабска Република след март месец 2011 г., създаден в изпълнение на Резолюция 71/248 на Общото събрание на ООН. На тази среща бе повдигнат и дискутиран въпроса по какъв начин ще се осъществява сътрудничеството между тази институция и компетентните власти на държавите членки. Бяха дадени примери от някои представители на държави от ЕС, като например Белгия в

момента готви промяна на законодателството си, където ще уреди възможността за обмен на информация с Механизма, който обмен следва да е двустранен. Представителите на Франция споделиха, че са сключили двустранно споразумение с Механизма за сътрудничество и предоставяне на информация и доказателства, като отново процеса следва да е двустранен.

Г-жа Марчи-Уел подчерта, че основната задача на така създадения механизъм със седалище в гр.Женева, Швейцария, е да събира, анализира и съхранява информация – интервюта на свидетели, документи и видео и печатни материали, отразяващи извършването на основни международни престъпления, както и да наблюдава цялостната ситуация в Сирия.

На 23.05.2018 г. след обяд участвах в събитието Третият ден срещу безнаказаността на основните международни престъпления, което се проведе в гр.Хага, в сградата на Международния наказателен съд. Събитието бе организирано съвместно от Българското председателство, Европейската комисия, Евроджъст и Мрежата за разследване и преследване на геноцид, престъпления против човечеството и военни престъпления. Около 200 участници взеха участие в събитието като представители на националните власти, Евроджъст, Европол, Европейския парламент, Европейската комисия, дипломатическата и академична общност, международните трибунали и гражданското общество. В светлината на честването на 20 – годишнината от създаването на Римския статут, дискусиата беше фокусирана върху поделената отговорност на националните юрисдикции и Международния наказателен съд да разследват и преследват извършителите на основните международни престъпления, както и да не позволят територията на ЕС да се превърне в рай за такива престъпници.

В на 24-25.05.2018 г. беше проведена срещата на Мрежата за геноцид, в която взеха участие 120 участници - представители на 26 държави членки на Европейския съюз и представители на държавите наблюдатели в Мрежата - Норвегия, Швейцария, Съединените американски щати, Канада, Обединено Кралство Великобритания, Босна и Херцеговина, както и представители на европейските и международни институции, които имат отношение към най-тежките международни престъпления – Евроджъст, Европол, Интерпол Комисията за изчезнали хора, Международния, безпристрастен и независим механизъм за международни престъпления извършени в Сирийската Арабска република, Международния комитет на Червения

кръст, както и представители на Фейсбук, Гугъл/Ю туб, представители от Офиса на Амал Клуни и представители на няколко неправителствени организации като Белинкат, Ай уитнес, Редрес, Международната федерация за човешки права, Амнести интернешънъл и други.

Срещата бе свикана и организирана и се проведе под егидата на Българското председателство на Европейския съюз с помощта на Секретариата на Мрежата и се състоя в гр.Хага, Кралство Нидерландия. Работният език на форума бе английски език. Програмата на срещата бе съставена от мен като контактна точка и представител на Република България съвместно Секретариата на Мрежата за геноцид. Срещата започна с открита сесия и беше фокусирана върху събирането, запазването и използването информацията в така наречените open sources /социалните мрежи Фейсбук, Туитър и др./ в контекста на разследването и преследването на основните международни престъпления. Срещата бе открита от мен и Г-жа Иванка Которова, национален представител за България в Евроджъст, с поздравителна реч и приветствие към участниците. От мен и Г-жа Которова, бе посочено, че срещата се провежда на един от най-светлите празници в Република България, 24 май - Денят на славянската писменост и култура. В речите ни беше подчертана централната роля, която играе Мрежата в предоставянето на помощ при разследване преследването на извършителите на тези престъпления и борбата срещу безнаказаността им и бяха представени темите на Срещата.

Срещата продължи с презентация изготвена от Г-н Елиът Хигинс, британски журналист и основател на уебсайта „Белинкат“. Същият представи нагледно по какъв начин може да бъде проведено онлайн разследване на престъпления в това число и на такива извършени в Сирия, Ирак или други държави с наличен военен конфликт. Известно е, че в тези държави е труден, в повечето случаи невъзможен, достъпът до каквато и да била информация, както и осъществяване на международно правно сътрудничество с охранителните и правораздавателни органи на такива държави. За това Г-н Елиът е създал платформа, чиято цел е да идентифицира, провери и увеличи информацията налична в отворените източници и социалните медии и да бъдат разследвани адекватно неимоверно големите нарушения на човешките права и международните хуманитарни стандарти. Г-н Хигинс демонстрира по какъв начин работи „Белинкат“ като показва снимки и видеозаписи във Фейсбук и Ю туб, които могат

да послужат за база да бъде установено точното местонахождение на различни индивиди или сцени от развитието на определен военен конфликт. Във впечатляващата си презентация същият демонстрира процеса на идентификация на точната геолокация на масова екзекуция извършена в Либия само въз основа на заснето видео. Така извършеното онлайн разследване от екипа на Г-н Хигинс позволява да бъде определена точната локация на извършените убийства. С направената демонстрация, Г-н Хигинс показва какво огромно количество информация може да бъде извлечено за локацията, военния конфликт, идентифициране на хора участвали в същия въз основа само на една снимка или видео, налични в т.нар. отворени източници и показва също ползите от такова разследване, с което се откриват доказателства за престъпленията без да се пътува до съответната локация и да се излагат разследващите органи на понякога смъртоносни опасности.

След тази презентация Г-жа Хана Лемон и Г-н Ханес Майер – Верк, прокурори от Швеция и Германия, споделиха своя опит в използването на информацията намираща се в отворените източници като доказателства в съда. Същите посочиха, че и двете държави активно извършват разследвания срещу извършители на най-жестоките международни престъпления извършени в Сирия и Ирак на основата на универсалната юрисдикция, закрепена в националните им закони. Г-жа Лемон представи три дела, по които са били обвинени сирийски граждани, намиращи са на територията на Швеция, в извършването на военни престъпления и по-точно във военни престъпления представляващи оскърбление на човешкото достойнство /позирание на снимки или видео с мъртвото тяло на войник, върху което е стъпил извършителя или с отрязана глава на войник от противникова армия/. Беше посочено, че като доказателства и по трите дела в съда били използвани публикувани видеозаписи и снимки в социалните медии, както и такива извлечени от мобилните телефони на извършителите. Така придобитата информация от социалните медии дали възможност на разследващите органи да извършат допълнително установяване на мястото на извършване на престъпленията и времето на извършването им, както и на самите извършители. Г-жа Лемон подчерта дългия период необходим за да бъде получена молбата за запазване на информацията в социалната медия, например във Фейсбук, през което време е напълно възможно тази информация да бъде изтрита и да изчезне. Беше посочено още, че използването на информацията от отворените източници като доказателство позволява преследване на

лицето по няколко отделни обвинения, например по текста за оскърбление на човешкото достойнство като военно престъпление, а също и по текста за участие в терористична организация.

Г-жа Кристина Рибейро от разследващия отдел на Офиса на прокурорите при Международния наказателен съд потвърди в изказването си безценната роля, която информацията от така наречените отворени източници може да изиграе в разследванията на основните международни престъпления в Международния наказателен съд. Същата акцентира върху проблемите, които се появяват, когато Фейсбук или други доставчици са изтрили твърде бързо тази информация. Същата акцентира върху това, че е възможно по наказателните дела използването на пропагандните речи на извършителите, като възможно доказателство, което да демонстрира субективния елемент на съответното международно престъпление. Посочи също така, че Международния наказателен съд е развил няколко средства за използване на информацията от отворените източници, като единна база данни, както и е развил силно сътрудничество с външни фактори.

Особено важна и интересна беше презентацията на представителите на Гугъл / Ю туб и Фейсбук, които представиха политиката и практиката на доставчиците на социална медия в областта на намаляване на терористичната и екстремистка онлайн пропаганда и нуждата от запазване на съответните материали необходими на правоприлагащите и съдебни власти.

Г-жа Акадия Сенесер, корпоративен консултант за Гугъл / Ю туб, представи политиките на този доставчик за запазване на съдържание премахнато от интернет пространството. Тя подчерта, че всяка национална власт може да помоли Гугъл да запази база данни, като едновременно с това се посочи, че започва и формална законова процедура за получаване на съответните материали със средствата на международно правното сътрудничество. В такива случаи информацията ще бъде запазена толкова дълго колкото е необходимо. Същата посочи още, че законодателството в САЩ е начертало важна линия между съдържателната база данни – имейли и видеозаписи и несъдържателната база данни – име на ползвателя, IP адрес, време на използване на мрежата, като последните данни могат лесно да бъдат получени от компетентните органи, тъй като са по-малко интрузивни. Г-жа Сенесер окуражи националните юрисдикции да отправят молби за предоставяне на информация, когато е необходимо, дори и тази информация да не е видима онлайн, тъй като същата може все още да

се пази от доставчиците. Същата посочи още, че в много случаи самите ползватели сигнализируют доставчика за наличието на информация с насилствено съдържание. Поиякога такава информация се открива от работещите в тази фирма и бива изтривана, или пък въз основа на създаден автоматичен алгоритъм, както и въз основа на разпореждане от съдебните власти.

Участие в срещата взе и Г-н Тимоти Фаган, мениджър по сигурността във Фейсбук, който обясни, че не е необходимо законов формален процес за националните прокурори да поискат запазването на определено съдържание във Фейсбук онлайн системата. Информацията може да бъде запазена за срок от 90 дни и продължена с втори период със същата продължителност. За по –дълъг период е необходимо да бъде изпратена писмена молба до Фейсбук. Г-н Фаган даде някои примери от практиката на Фейсбук, като посочи, че 90% от материалите възприемани като такива от терористичен характер се изтриват от системата като се използва човешка и автоматизирана проверка. Въпреки това премахване на съдържанието следва да се има в предвид, че същото може все още да се съхранява от доставчика, поради което първо следва да се провери и след това да се поиска тази информация.

Срещата продължи с презентация изнесена от Г-н Кенет Харис, прокурор за връзка от САЩ в Евроджъст, който подчерта важността на възможността на националните власти да могат да поискат замразяване на онлайн материали за потенциална бъдеща нужда да бъдат използвани като доказателство в съда. Същият посочи, че доставчиците на социална медия не са обвързани от правото на САЩ да пазят базата данни. Въпреки всичко двата вида информация съдържателна и несъдържателна може да бъде получен достъп до тях от право охранителните органи и прокуратурата и чрез информационна молба до доставчика или по пътя на международното сътрудничество чрез изготвяне на молба за правна помощ. Същият отбеляза, че някои доставчици могат да уведомят ползвателите, когато заповедта за запазване на съдържанието е издадена за техният акаунт. На практика такова уведомяване е рядкост, но няма официални препоръки, които да забраняват такова уведомяване, и то остава като възможност. За това е много важно националните власти да бъдат осведомени за тази възможност в контекста на разследванията на престъпления. Представителите на Гугъл и Фейсбук посочиха, че не извършват такова уведомяване на потребители си, освен ако то изрично не е поискано от съответната съдебна власт. Г-н Харис също така спомена и бъдещото

развитие на законите в областта на достъпа на информация, като посочи така наречения Клауд закон в САЩ и започването на Платформата „Сиргус“ от Европол.

Г-н Винсенте Гонзалес Мота, командирован национален експерт по контртероризъм в Евроджъст представи правната рамка на молбите за правна помощ и предостави детайлна информация по отношение на сроковете и правните стъпки, които следва да бъдат направени от националните власти до доставчиците или да компетентните власти на САЩ.

Г-н Мерсудин Прузан, прокурор от Босна и Херцеговина, наскоро приета държава наблюдател в Мрежата, направи генерален преглед на прокуратурата в тази държава и Отдела, който разследва военни престъпления. Същият посочи, че отдела е съставен от 28 прокурора, които в момента разследват 350 дела водени срещу 1 856 човека, като в съда са внесени около 400 обвинителни акта. Същият представи и другия отдел на прокуратурата – за разследване на организирана престъпност, икономически престъпления и корупционни престъпления.

В Срещата взе участие и Г-жа Вера Падберг, правен съветник в Офиса на Амал Клуни, която обясни, че офиса е съставен от адвокати и практикуващи юристи, които работят в насока признаване на жестокостите извършени спрямо язидите през 2014 г. като геноцид. Тя посочи Резолюция 2379 /2017 на Съвета за сигурност, който създаде независим разследващ екип, които да подкрепя националните усилия да бъдат държани отговорни членовете на ИДИЛ отговорни за техните действия в Ирак. Същата подчерта, че националните разследвания са от най-голяма важност. Подчерта също, че офиса може да окаже подкрепа при такива разследвания с предоставяне на информация и показания на свидетели.

Опит при разследване на престъпления извършени срещу язидите бе споделен и от германските представители – Г-н Кристиян Ритчер федерален прокурор от ФРГ. Същият посочи, че с оглед големия бежански поток на язиди в Германия националните власти провеждат разследвания срещу заподозрени извършители на такива престъпления извършени тях. Същият спомена създаването на специален разследващ екип съставен от жени, които събират показанията на жертвите, като едновременно с това ги предпазват и от повторна травма. Работата на този екип е довела до идентифицирането на някои от извършителите и до издаването на заповеди за арест. Същият подчерта, че първите стъпки към признаване страданието на язидите вече са направени, тъй

като в решение на Федералния съд се споменава като престъпление геноцид.

Г-н Андреас Клейсер представи дейността на Комисията за изчезнали хора. Същият обясни, че Комисията предоставя техническа помощ при идентификацията на изчезнали хора във военен конфликт или в ситуации на огромно нарушаване на човешките права или при природни бедствия.

Г-жа Нина Сумалейнен, новият изпълнителен директор на Justice Rapid response, представи целите и функциите на тази организация, която предлага 50 професионални категории от експерти. Тя обясни, че тази организация работи за да предлага подкрепа на международни и национални разследвания.

Г-н Жерард Дайв от Министерство на правосъдието на Белгия информира аудиторията за развитието на бъдещия договор за международно сътрудничество за национално преследване на най-сериозните престъпления. Той посочи, че през юни месец ще се проведе среща на инициаторите за да се дискутират по нататъшните стъпки и работа за дипломатическата конференция в края на годината.

След това думата бе дадена на Г-н Матеуш Пездириц, ръководител на секретариата на Мрежата, който посочи някои обновления на Мрежата и напредъка при създаването на насоките за функциониране на мрежата. Същият посочи, че след извършена и предоставена справка от всички държави членки статистиката сочи, че има 68 окончателни присъди и 2 684 дела на производство в последната година с предмет геноцид, военни престъпления и престъпления против човечеството. Същият уведоми контактните точки за сроковете за изготвяне на доклада за оценка на работата на Мрежата и неговия Секретариат и за оценка на прилагането на Стратегията за дейността на мрежата приета през 2014 г. Г-н Пездириц представи и отчет и за успешно реализираното събитие Третия ден за борба срещу безнаказаността, преведено в Международния наказателен съд и организирано в сътрудничество с Българското председателство на ЕС, Европейската комисия, Международния наказателен съд, Евроджъст и Мрежата. Същият уведоми аудиторията за новите промени, които предстоят да бъдат направени в сайта на Мрежата, като в него ще се съдържа специална секция с решения на съдилищата, преведени от секретариата.

На 25.05.2018 г. се проведе закрыта сесия, която беше посветена на обмен на поверителна оперативна информация по специфични дела и проблеми, пред които се изправят националните власти при

разследването и преследването на най-тежките международни престъпления. Бе споделен опит от представителите на Швеция, Франция и Германия по отношение на това какви трудности срещат при разследването на този тип престъпления и по какъв начин ги решават.

При провеждане на срещата отново бе подчертана важноста на реализиране на инициативата за нов Многостранен договор в областта на международното сътрудничество и екстрадицията за съдебно преследване на национално ниво на най-тежките международни престъпления. Уточнено беше, че този проект ще продължи да бъде обсъждан на следваща среща, която ще се проведе на 13-14.06.2018 г. в гр.Брюксел, Кралство Белгия, с участието на всички държави подкрепящи този проект. Участието на РБългария в тази инициатива е от особено значение с оглед проява на заинтересованост и демонстриране на обвързаност на нашата страна в борбата с безнаказаността на тези най-жестоки международни престъпления.

В тази връзка желая да направя няколко предложения:

1.С оглед популяризиране дейността на Мрежата за разследване и наказателно преследване на престъпленията против човечеството, геноцид и военни престъпления, намирам, че следва да бъде организирана среща с мое участие, участие на представители на Министерство на правосъдието, Агенция за бежанците, Гранична полиция, ДАНС, ГД БОП, ГДНП и на Прокуратурата на РБългария, където да се представи дейността на тази Мрежа и възможността ѝ да подпомага разследванията на основните международни престъпления с добри практики и опит, както и създаване на по-добри връзки за сътрудничество в самата държава между отговорните да разследват такива престъпления органи.

2.Осъществяване на среща с Министерство на правосъдието или пък уточняване по друг начин с кое лице представител на Министерство на правосъдието следва да осъществявам контакт при нужда от това. Това е необходимо във връзка с дейността ми като контактна точка за Република България в Мрежата за геноцид. Като пример за наличието на такава необходимост мога да дам непрекъснатата необходимост за обмен на информация за процеса на развитие на инициативата за нов Многостранен договор в областта на международното сътрудничество и екстрадицията за съдебно преследване на национално ниво на най-тежките престъпления. Такава информация ми се предоставя от Мрежата по отношение развитие на

процеса в другите държави от цял свят заявили своето желание да бъдат страни по този договор и се изисква такъв отговор и от мен, но в случая аз не разполагам с необходимата информация и много трудно получавам такава от Министерство на правосъдието. Също така необходимо е установяване на сътрудничество и начин за двустранен обмен на информация относно дейността на Мрежата за геноцид и необходимите мерки, които следва да се предприемат за да се уточни начина на сътрудничество с Международният, независим и безпристрастен Механизъм за разследване на лица отговорни за най-сериозните престъпления съгласно международното право извършени в Сирийската Арабска Република.

На последно място Срещата на Мрежата бе закрыта от мен, като в речта си подчертах важната роля на сътрудничеството в областта на разследването и преследването на извършителите на основни международни престъпления. Подчертах, че е важно е сътрудничество както на местно ниво между имиграционните служби, право охранителни и съдебни органи, като и на международно ниво между националните власти на различните държави. Посочих, че в тази област са налични международно правни инструменти за сътрудничество като съвместни екипи за разследване, Европейска заповед за арест, Европейска заповед за разследване и други инструменти на взаимно признаване, чието използване спомага за ефективно разследване на най-тежките международни престъпления. Подчертах, че основна роля за осъществяване на сътрудничеството в тази област играят Европол, Евроджъст и Мрежата за геноцид.

Тук е мястото да посоча, че на всички участници в Срещата бяха предоставени подаръци от Българското председателство на ЕС, които бяха осигурени от Министерство на председателството на ЕС, с активното участие и помощ от представителите на Дирекция „Международна дейност“ при ВСС, за което желая да изкажа своята благодарност.

СЪДИЯ:

/М. Неделчева/